

Иди Наврӯз омаду олам мунаввар мешавад,
Зиннати рӯи замин аз сабзаи тар мешавад.

Ворисони Сино

Бани одам азои яқдигаранд,
Ки қар-офаринит зи як-гавҳаранд.

НАШРИЯ-АЗ МОҲИ СЕНТЯБРИ
СОЛИ 1958
ЧОП-МЕШАВАД

Нишонаи электронӣ: vsino@tajmedun.tj Сомона: www.tajmedun.tj

№ 5-6 (2091-2092) 20 МАРТИ СОЛИ 2020

НАШРИЯИ ДОНИШГОҲИ ДАВЛАТИИ ТИББИИ ТОҶИКИСТОН БА НОМИ АБӮАЛӢ ИБНИ СИНО

ТАБРИКОТИ

ректори ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино, д.и.т.,
профессор М.Қ.Гулзода бахшида ба Иди Наврӯз

Устодони гиромикадр ва шогирдон азиз!

Имрӯз, яъне баъди ба даст овардани Истиқлолияти давлатӣ ҳуқуқати кишвар ба таъриху фарҳанг ва ҷашну маросимҳои мардумӣ диққати ҷиддӣ дода, барои эҳёи арзишҳои миллии ҷаҳаҷониба талаш менамоем. Бояд гуфт, ки дар қатори ҷашнҳои миллию мардумӣ ва аҷдодии гузаштагонанон таҷлили ҷашни Наврӯзи оламафрӯз аҳамияти хоса дошта, миёни мардуми олам ва аз ҷумла тоҷикон аз мақоми барҷаста бархӯрдор аст.

Наврӯз ба маънои рӯзи нав ва рӯзи баробар шудани шабу рӯз дар баҳор аст. Рӯзи байналмиллалии Наврӯз ҳамчун аввалин рӯзи баҳор яке аз бузургтарин ҷашнҳоро, ки сола як маротиба дар паҳнои ҷаҳон, аз Балкан дар Аврупо, то ба Чини ғарбӣ таҷлил мегардад. Бо омадани баҳор ва оғози гармӣ пас аз рафтани сардҳои зимистон, табиат зинда шуда, дубора худро ороиш медиҳад. Наврӯз ин таҷассуми эҳёи табиат, тантанаи ҳаёт, умед ба зиндагӣ ва ҳосили фаровони сол аст.

Тибқи суннати ниёгон, мардуми мо пеш аз фарорасии Наврӯз хонаву кошонои худро тоза намуда, барои пухтани таомҳо ва шириниҳои хоси наврӯзӣ омода мешаванд. Дар рӯзҳои Наврӯз ба дидори яқдигар рафтани ва ҳамдигарро табрик гуфтан басо гуворост. Ин иди дӯстдоштанӣ асрҳо боз на танҳо барои мо, балки барои дигар миллатҳо низ ҳушию шодбошӣ ва шукӯфию зебоӣ оварда, оғози мавсими кишту кор ва эҳёи табиат доништа мешавад.

Имрӯзҳо ин ҷашни қуҳан ҳамчун рамзи зиндашавии муҳит, ягонагии инсонӣ кайҳон, қосиди таҳаммулпазирӣ, дӯстӣ, муносибати хайрхоҳона миёни қавму миллатҳои гуногун, аз ҷониби бисёре аз миллатҳои олам таҷлил мегардад.

Наврӯз чун таҷассумгари ваҳдати инсонӣ табиат ба раванди таҳкими иттиҳоду дӯстӣ ва ҳамдигарфаҳмии байни миллатҳоро кишварҳо мӯсоидат меку-

над. Соли 2009 бо ташаббуси Тоҷикистон ин ид ба феҳристи мероси фарҳангии ғайримоддӣи башариат дар ЮНЕСКО ворид гардид. Бо назардошти он, ки фалсафаи Наврӯз инсониятро ба некию хайрхоҳӣ, хидмати созанда, таҳаммулпазирӣ ва яқдигарфаҳмӣ фаро мебаронад, 23-уми феввали соли 2010 бо ташаббуси Тоҷикистон, Афғонистон, Эрон, Қазоқистон, Қирғизистон, Туркменистон, Озарбойҷон, Ҳиндустон, Туркия, Македония ва Албания Маҷмаи умумии СММ 21-уми мартро Рӯзи ҷаҳонии Наврӯз эълон кард. Ба ин тартиб, шурӯъ аз соли 2011 иди байналмиллалии Наврӯз ҳамасола дар саросари ҷаҳон ҷашн гирифта мешавад.

Аз таърихи ҷашни Наврӯз роҷеъ ба таърихи пайдоишу баргузори ин ҷашни қуҳанбунёд дар сарчашмаҳои таърихӣю адабӣ ва бадеӣ маълумоти зиёд зикр гаштааст, ки донишмандони тоҷикӣ эронӣ ва хоричӣ дар асоси онҳо мақолаҳои рисолаҳои арзишманд таълиф намудаанд. Маълумоти муқтаҷим ва пурмаъно дар «Шоҳнома»-и Фирдавсӣ, «Наврӯзнама»-и Умарӣ Хайём, «Осорул-боқия» ва «Ат-тафҳим»-и Абурайҳони Берунӣ, «Зайн-ул-аҳбор»-и Абулсаиди Гардезӣ, «Ал-маҳосин-вал-азод»-и Кисравӣ ва ҷанде дигар метавон пайдо кард, ки ба иттифоқ Ҷамшеди Пешдоди-ро бунёдгузори ҷашни Наврӯз хондаанд. Аксарияти сарчашмаҳои таърихӣ ба он далолат мекунанд, ки Наврӯз дар давраи салтанати Пешдодиён дар замони ҳукмронии Шоҳ Ҷамшед пайдо шудааст. Агар ба таърих назар афканем, мебинем, ки давраи салтанати Шоҳ Ҷамшед давраи адлу инсоф аст.

Наврӯз ҳамчунин дар тасаввур ва оини миллати қадимаи мо ва умуман наҷоди ориёӣ иди пирӯзии нур бар зулмот ва тантанаи неки бар бадӣ аст. Дар гузашта анъанеае ҷорӣ буд, ки то фарорасии ҷашни Наврӯз бояд аксари зироатҳои ғалладонагӣ неш зада, аз нумуву сабзиши тозаи хеш дарак медоданд ва оҳиста-оҳиста дар тӯли қарнҳо гандум ҳамчун зироати асосии донагӣ ва ғизои аввалини одамай мавқеи болотар касб карда, ба як рамзи асосии истиқболи Наврӯз табдил ёфт. Имрӯз ҳам майсаи навхези гандум дар ҷашни Наврӯзӣ мавқеи асосӣ дошта, сӯманакпазӣ яке аз анъанҳои маъмултарини ин иди хуҷаста маҳсуб меёбад.

Бояд гуфт, ки имрӯзҳо роҳбарияти давлат ва Ҳуқуқати Ҷумҳурии тозастиқлоламон бо мақсади боз ҳам беҳтар гаштани мазмуну мундариҷаи ҷашни Наврӯз, эҳёи суннатҳои қадимии мардуми тоҷик пайваста ғамхориҳои зиёд зоҳир менамоем.

Чӣ гунае, ки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президентӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам

Эмомалӣ Раҳмон қайд кардаанд: «Наврӯз на танҳо оғози кори марди деҳқон, балки шурӯъ гардидани ҳама гуна ташаббусҳои созанда ба хотири боз ҳам ободу пешрафта гардонидани сарзамини аҷдодӣ, тозаву озода намудани манзили зист, сарсабу гуллуш қардани хийбону майдонҳо дар тамоми қаллавраи кишвар, аз ҷумла пойтахти он мебошад».

Наврӯзи имсола дар шароите истиқбол гирифта мешавад, ки мардуми сарбаланди кишвари офтобамон маъракаи муҳими сиёсӣ, яъне Иттиҳоди вакилон ба Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Маҷлисиҳои маҳаллии вакилони халқро дар фазои ваҳдати ягонагӣ ва бо як рӯҳияи баланди сиёсӣ паси сар намуда, баҳри боз ҳам ободу зебо намудани кишвари азизӣ худ дар тамоми соҳаҳои ҳаёт сарбаландона меҳнат намуда истодаанд. Бо ҳисси баланди қаноатмандӣ метавон гуфт, ки ин рӯҳияи созандагӣ дар донишгоҳи мо низ ҳукмравой дошта, устодону донишҷӯён ва кормандони таълимгоҳ баҳри бо нишондиҳандаҳои баланд ҷамъбаст намудани соли таҳсил аз тамоми воситаю имкониятҳои мавҷуда пурсамар истифода мекунанд. Агар ба давраи наҷандон дур, яъне аз Наврӯзи гузашта то Наврӯзи имсола назар андозем, як қатор нағмонҳои неши назар меоянд, ки маҳз дар ҳамин муддати кӯтоҳ ба ҳаёти таълимӣю илмӣю донишгоҳӣ ворид гашта, ба имкониятҳои мавҷудаи қору таҳсил имкониятҳои нав зам намуданд. Ба ин, гузаштан аз аккредитатсияи байналмилалӣ, раванди муваффақонаи ислоҳоти таҳсилоти олии тиббӣ, сохтмони босуръати бинои нави таълимӣ дар Қарияи боло, барқарор гаштани ҳамкории мутақобила бо як қатор муассисаҳои таълимӣю олии тиббӣю хоричӣ ва ғайраҳо мисол шуда метавонанд.

Дар ин рӯзи хуҷаста бо ифтихори баланд гуфта метавонем, ки аҳли устодону донишҷӯёни мо сессияи зимистонаи имсолро бо натиҷаҳои назаррас ҷамъбаст намуданд. Акнун бошад, дар назди ҳар як омӯзгор ва толибилми донишгоҳ вазифаҳои наву муҳимме дар пеш аст, ки ҳамаи он ба ҷамъбасти бомуваффақияти соли таҳсили ҷорӣ нигаронида шудааст.

Аз фурсат истифода бурда, ҳамаи шумо устодони гиромикадр ва шогирдон азизро ба фарорасии Наврӯзи хуҷастапай аз самими қалб табрику муборакбод намуда, ба шумо рӯзгори хушу осуда, сарсабзиҳои ҳаёт ва дар фатҳи қулаҳои нави илм комёбиҳои беназир орзу менамоем.

Наврӯзи хуҷастапай муборак, устодон ва шогирдон азиз!

ТАНТАНАҲО БАХШИДА БА РӯЗИ МОДАРОН

Эҳтироми модар ва қадрдонии бонувон қарзи ҳар як инсонӣ бонангу номус аст. Зан-модар рамзи баҳори пурнаҳат ва сабзу хуррам мебошад. Мо-

ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти ҶТ муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон имрӯзо мақому мартабаи занон дар ҷомеа беш аз пеш баланд бардошта шуда, ба-

мерасад.

Имрӯзо хизмати зан-модар дар тамоми самтҳои фаъолият назаррас аст. Мавқеи зани тоҷик дар тамоми қорҳои давлатию ҷамъиятӣ ба таври мусбат арзёбӣ мешавад.

Ба муносибати таҷлили “Рӯзи Модар” ва ба хотири эҳтирому гиромидошти модарон ва бонувон, санаи 06.03.2020 дар толори “Сино”-и МДТ “ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино” ҷамъомади идонаи фарҳангие бо иштироки Вазири тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии ҶТ.- Олимзода Насим Хоҷа, Ректори ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино-Гулзода М.Қ., кормандони Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва МДТ “ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино” баргузор гардид.

Ҷорабинӣ бо сухани табрикотии Вазири тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии ҶТ.-Олимзода Насим Хоҷа оғоз гардид. Насим Хоҷа дар рафти суҳанронии худ оид аз дастовардҳои назарраси бонувони кишвар, ба хусус кормандони соҳаи тиб ёдоварӣ карда, таъкид сохтанд, ки занон чароғи хонадон ва пешбарандаи хиради инсониянд. Арҷ гузоштан ба сadoқату вафодорӣи модарон қарзи ҳар як фард ба ҳисоб меравад. Дар интиҳои суҳанронии Олимзода Н.Х. тамоми занони толор ва дар симои онҳо кулли модарону бонувони кишварро ба муносибати ҷашнашон муборакбодӣ намуда, нафар кормандони собиқадори Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии ҶТ ва МДТ “ДДТТ ба номи Абӯалӣ Сино”-ро бо тухфаҳои хотиравии Асосгузори сулҳу

дар нахустмураббии башариат ба шумор рафта, тарбияи инсоният аз домони поки ӯ сарчашма мегирад.

Хушбахтона, бо ташаббуси Асосгузори сулҳу

робарҳуқуқии комили занону мардон дар кишвар ҳукмфармог. Ва дар тамоми вазорату идораҳо, ташкилоту корхонаҳо ин баробарҳуқуқӣ бараъло ба ҷашм

ваҳдати миллӣ, Президенти ҶТ муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон сарфароз гардонид.

Сипас, баҳри болидаосозии хотираи аҳли толор, ба хусус бонувон дастагули омода намудаи шӯъбаи фарҳанг ва дастаи хунарии “Шифо”-и донишгоҳ, ки аз суруду таронаҳои марғуб ва

рақсҳои ҷаззоб иборат буд, давоми як соат танинандоз шуд ва боиси хушпазирфтани ҳозирин гардид. Ба хусус, сурудҳои “Аллаи модар” ва “Шукри обат”-и аз ҷониби донишҷӯдӯхтари ҳинду – Гифти Селвираҷ сароида шуданд, ба аҳли толор хуш омад.

Пирӯзӣ дар Олимпиада

12-13 марти соли ҷорӣ 5 нафар донишҷӯёни донишгоҳ дар Олимпиадаи донишҷӯёни муассисаҳои

таҳсилоти олии касбии ҷумҳурӣ барои дарёфти “Ҷоми Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон” аз

фанҳои химия, математика, физика, информатика ва биология иштирок намуда, соҳиби ҷойҳои якум, дуюм ва сеюм гардиданд.

Дар Олимпиадаи мазкур донишҷӯёно аз Раёсати донишгоҳ муовини ректор оид ба таълим, д.и.т., профессор Ибодзода С.Т. ва мудирони кафедраҳои фанҳои зикргардида, ҳамчунин омӯзгорони фанни таълимӣ роҳбарӣ намуданд.

Барои шаффоф ва дар сатҳи баланд баргузор гардидани Олимпиада ҳаёти ҳақамон аз ҳисоби олимони Академияи илмҳои

Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис дода шуда буд, ки онҳо ба сатҳи донишандӯзӣ ва иҷрои қорҳои амалии довтолабон баҳогузори намуданд.

Дар натиҷаи баргузори шаффофи Олимпиада ба баҳогузори одилонаи ҳаёти ҳақамон донишҷӯи курси 2-юми факултети тиббӣ Аҳрор Исмоилӣ аз фанни химия ва донишҷӯи курси 1-уми факултети тиббӣ Темиров Самандар Нуралиевич аз фанни математика сазовори ҷойи якум гардиданд. Ҳамзамон донишҷӯи курси 2-юми факултети

тиббӣ Садриддинов Нуриддин Файзиддинович аз фанни биология сазовори ҷойи дуюм ва донишҷӯи курси 1-уми факултети тиббӣ Азизов Ҳушанг Маҳмудшоевич аз фанни физика сазовори ҷойи сеюм гардиданд.

Ҷолибони ҷойи якуми Олимпиада бо «Ҷоми Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва Дипломи дараҷаи якум, ғолибони ҷойҳои дуюм ва сеюм бо дипломҳои дараҷаи 2-юм ва 3-юм сарфароз гардонид шудаанд.

Муовинати таълим

ОЙИНҲОИ НАВРҶЗӢ

Наврӯз чун оғози баҳору сол аст, рӯзшумори фаро расидани аз чашни Сада оғоз мебад, ки 50 рӯз пеш аз он меояд. Яке дигар аз муқаддимаҳои Наврӯз чашни чаҳоршанбеи сурӣ аст, ки дар охири рӯзи чоршанбе пеш аз фаро расидани Наврӯз баргузор мешавад. Мардум сешанбешаб оташе меафрӯзанд ва гирдаш базму бозӣ мекунаду ҳар аз гоҳе аз оташ меҷаҳанду меғӯянд «сурхии ту аз ман, зардии ман аз ту». Бархе ин чаширо зардуштӣ шумурдаанд. Гулгардонӣ яке дигар аз ойинҳои наврӯзӣ аст, ки реша дар қуҳантарин замони дорад. Гулгардониро кӯдакон баргузор мекунаду ба гуле ба даст гирифта хона ба хона мегарданд ва бо хондани шеърӯ суруд мардумро аз фаро расидани баҳор оғоз мекунаду. Мардум муждаразонҳоро бо шириниву қулҷақанду меваҳо ширинком мекунаду.

Яке дигар аз ойинҳои Наврӯз «хонатақонӣ» аст. Мардум пеш аз чашн ҳар ки кӯҳнаву фарсуда аст, аз хона берун мегарданд. Занҳо хонаро пок мерӯбанду зарфҳоро пӯшоку пардаву кӯрпаву палосро шуставу дарзмол мекунаду. Мардҳо дару панҷараву деворҳоро ранғубор ва ҷӯйборҳоро пок мекунаду. Дар хонаҳо гулу хушбӯйҳо мегузоранд. Барои дасторхони наврӯзӣ меваву тарбору хушқбор, шириниву шарбату хуришҳо мехаранд.

Пухтани суманак яке аз муҳимтарин ойинҳои наврӯзӣ аст. Дар гузашта аз Сада то Наврӯз дувоздаҳ гуна галларо дар зарфҳои мекоштанд ва аз рӯи онҳо пешбинӣ мекарданд, ки он сол кадом галла бештар хоҳад рӯид ва ҳамонро пас аз Наврӯз мекоштанд. Аз гандуме, ки дар ин зарфҳо мерӯид, суманак омода мекарданд.

Дар Наврӯз дасторхони «ҳафтсин» меороянд, ки аз себ, сабза, сирко, санҷид, сикка, сир ва суманак омода мешавад. Ҳар кадоме аз ин меваву ашё маъно дорад: себ — аломати зебӣ, сабза, яъне донаҳои сабзиди тухми гандум — рамзи зиндагӣ, эҳёи ҳаёт, сирко — да-

розумӣ ва сабру тоқат, санҷид — меҳру муҳаббати поки беолоиш, сикка — сарвату дорӣ, шуқуфӣ, сир — тандурустӣ ва дур гаштан аз бадбахтиҳои нокомӣ ва суманак — намои фаровониву осудагӣ аст.

Аз ин ҳафт «син» муҳимтаринашон суманак аст, ки омода кардани худ як яке аз ойинҳои наврӯзӣ аст. Чунончи, се рӯз пеш аз Наврӯз донаҳои гандумро бар зарфе тахту ҳамвор гузошта рӯяшон об мепоянд ва болояшонро бо доқа мепӯшонанд. Сипас сабзаҳои наврӯстаро бо корд реза-реза мекунаду ва обашонро полуда бо орду обу рӯған меомезанд ва дар дег андохта меҷӯшонанду то бомдод бо кафлес мекованд. Суманакро занҳо мепазанд ва ҳангоми пухтани он суруд меконанд.

Яке аз ойинҳои наврӯзӣ диду боздидҳо аз хешовандону ҳамсояҳову дӯстону ошноён аст. Дар ин миён аз даргузаштагон низ ёд мешавад ва рафтани ба мазорашон расмест, ки реша дар рӯзгори бисёр қухан дорад. Ниёгони тоҷикон бар ин бовар буданд, ки дар нахустин рӯзҳои Наврӯз равони даргузаштагон ба хонаҳои онҳо бармегарданд. Ин бовар дар номи моҳи фарвардин — нахустин моҳи солшумории хуршедӣ боз мондааст, ки дар «Авесто» «фравашӣ»- руҳи даргузаштагонӣ порсову некӯкорро мегуфтаанд. Ҳаммом рафтани пӯшидани пӯшоки нав низ яке дигар аз ойинҳои Наврӯз аст.

Баргузориҳои зӯрзомиҳои дар Наврӯз аз ойинҳои бисёр қухан аст. Яке аз маъруфтарин ва муҳимтарин мусобиқаҳои варзишӣ дар Наврӯз гуштингирӣ буда, ки дар Тоҷикистон бештарин тамошобинро гирд меорад. Дар ин мусобиқаҳо паҳлавонҳо аз саросари кишвар ба майдон меоянд ва зӯрашонро месанҷанд. Қаҳрамонҳо бо ҷоизаҳои гаронбаҳо — аз фаршу палосу гову гӯспанд то аспу худрав сарфароз гардонда мешаванд.

Ҳамчунин дар Наврӯз мусобиқаҳои аспдавонӣ ва ҷавғонбозӣ баргузор мешаванд. Дар

бисёре аз шаҳру рустоҳо мусобиқаҳои волейбол, баскетбол, футбол ва шатранҷ низ баргузор мекунаду.

Дар канори ин мусобиқаҳо маълуман хурӯсчангу кабҷанг низ баргузор мешавад, ки аз дилхушиҳои қадимӣ ҳастанд.

Яке дигар аз ойинҳои наврӯзӣ баргузориҳои маросимӣ бахтқушоеён аст, ки дар бархе аз шаҳру рустоҳо барпо мешавад. Ҳадаф аз баргузориҳои он шинос кардани ҷавонону духтарон бо якдигар аст то ҳамсар баргузинанд. Дар ин рӯз ҷавондухтарон пероҳанҳои зебои баҳорӣ ба тан карда ба чорбоғҳо мегаранд. Ҷавонмардҳо, ки дар чорбоғҳо чашм ба роҳашон ҳастанд, ҳар кадоме себи сурхе ба дасти писароке барои духтари хушқардааш мефиристанд. Ин пайқҳои себовар ному нишони ҷавонҳоро ба духтарон меғӯянд. Агар духтар низ он ҷавонро хуш қунад, себашро мегирад, ки паёмест ба он ҷавон барои фиригодани хостгор ба хонаи духтар.

Аз дигар ойинҳои наврӯзӣ хӯрок додан ба бенавоёну ниёзмандон аст, ки онро «деги дарвешон» меноманд ва дар нахустин рӯзҳои наврӯзӣ баргузор мешавад. Мардум дастҷамъона палав, ҳариса ё лағмон мепазанд ва онро дар масҷидҳо ба бенавоёну ниёзмандон мефиристанд.

Моҳи сентябри соли 2009 ЮНЕСКО Наврӯзро дар феҳрасти осори фарҳангии башар шомил карда ва 23 феввали соли 2010 Маҷмаи умумии СММ 21 мартро «Рӯзи ҷаҳонии Наврӯз» эълон кард. Ин эълония бо ибтикори Тоҷикистон, Эрон, Афғонистон, Албания, Македония, Қазоқистон, Қирғизистон, Озарбойҷон, Туркменистон ва Туркия тасвиб шуда буд.

Дар Эрон ва Афғонистон Наврӯз чашни оғози расмии солшуморӣ аст. Дар дигар кишварҳо онро чун чашни баҳор барпо мекунаду.

Ю.С.Тохтарова,
омӯзгори кафедраи тиббии
оилавии Коллеҷи тиббии
шаҳри Бохтар

Аз таърихи шашка

Шашка яке аз бозиҳои қадимаи ҷаҳон ба ҳисоб мегардад. Мувофиқи маълумотҳо ҳанӯз дар аҳди қадим фиръавонҳои Миср бо ин намуди бозӣ машғул будаанд. Ба пиндори мисриҳои қадим ин намуди бозиро худое бо номи Тот, ки онро парастидиш мекарданд, ба вучуд овардааст. Юнониҳо бошанд, ба ин ақида зид баромада, тавлидгари ин бозиро ба худии Гермес нисбат медиҳанд, ки тоҷирону дуздонро ҷимоя мекард. Ҳамчунин, асо-тире вучуд дорад, ки шашкаро ҷанговар Паламеди юнонӣ ба вучуд овардааст, ки ҳангоми муҳосираи шаҳри машҳури Троя ширкат дошт. Доир ба маъруфияти ин намуди бозӣ дар Руси қадим ҳам, бозёфти бостоншиносон гувоҳӣ медиҳад. Дар қабатҳои ба асри 10 тааллуқ дошта, шашкаҳои ёфт гардид, ки аз санг, қаҳрабо ва гил омода шудаанд. Чунин ҳисобида мешавад, ки ба Руси қадим бозии шашка тавассути викингҳо ворид гардидааст. Зеро монанд ба шашкаҳои ба ин давра мансуб, дар худудҳои Шветсия, Норвегия, Дания ва Исландия низ ёфт гардид. Бо

дорад, ки тарҷумааш «паланг ба пеш» ном мегирад. Инчунин, он ҷо бозии дигаре бо номи «палангон ва бузҳо» низ мавҷуд аст. Бо ривояте ин бозӣ дар Тибет пайдо шудааст. Донаҳои он фулузии биринҷӣ ё латун будаанд. На ҷуби оддӣ. Тахтаи он аз 16 хонча иборат буда, дар он чор донаи паланг ва 20 донаи буз мегузоранд. Донаҳо на дар катакҷаҳо, балки дар хати гузариш гузошта мешаванд. Бозингарон аввал бо паланг гашт мекунаду, ки дар аввали бозӣ онҳо дар як қунҷи майдон ҷой мегиранд. Донаҳои буз ибтидо дар ҳолати берун аз бозӣ қарор мегиранд. Ба палангҳо лозим аст, ҳадди аққал панҷ ё ҳафт бузро «хӯранд». Дигар шакли бозӣ ҳам равост. Донаҳои буз бошанд, рӯи тахта бояд ҳолате ба вучуд оранд, ки ягон паланг ҳаракат карда натавонад.

Шашка дар Қафқозӣ шимолӣ миёни осетинҳо - «кенҳо», армениҳо - «тама» ва дар курдҳо - «таме» ном дорад. Гоҳо вақт онро «шашкаи қафқозӣ» ҳам ном мекунанд. Ҳоролд Мюррэй таърихи шоҳмот ва шашкаро омӯхта, ба ҳулосае омадааст, ки шашка дар ҷаҳон

шашка бозӣ карда тавонистанд дар Аврупои асримиёнагӣ, яке аз наққориҳои ритсарҳо (унвони дворянӣ дар ин минтақаи олам) маҳсуб меёфтааст. Бозии муосирӣ шашка бо ташаббуси фаронсавиҳо тақрибан дар асри 12 пайдо шудааст. Онҳо бозии қадимаи алкерки мавритонӣро бо шоҳмот пайваста, намуди имрӯза шашкаро ташкил додаанд.

Аз манбаъҳои боло чунин ҳулоса баровардан мумкин аст, ки шашка аз дурағаи шоҳмот ва аз бозии қадимаи мавритонии алкерк пайдо шудааст. Аввалин маълумотҳо оиди бозии қадимаи алкерк дар яке аз китобҳои мавритонии асри X ёфта шудааст. Мавритонӣро аллақай дар он давра, бо 12 дона шашка, аз ду тараф бозӣ мекарданд. Ва ҳангоми бозӣ аз болои донаи рақиб гузашта, онро мегиританд. Дар боми маъбади Мисри қадим тахтаи алкерк дар шакли хишти чид, дарёфтанд. Дар асрҳои миёна калисоҳои католикии Аврупо аксар бозиҳо, ба монанди қимор, устухонбозӣ ва ҳатто шоҳмотро манъ карда буданд. Вале ин манъкунӣ нисбати бозии шашка дида намешуд. Яъне, ба шашкабозӣ ягон маҳдудият мавҷуд набудааст. Дар Непал бозие бо номи бағҷачал вучуд

аз дигар бозиҳо дида хеле суст паҳн шудааст. Маълумот оид ба шашкаро Ҳоролд Мюррэй аз манбаъҳои асри 12-16 дарёфт намудааст. Аз манбаъҳо собит мешавад, ки дар он замони бозӣ дар минтақаҳои гуногуни Англия, Фаронса ва шояд Испания асри 16 бештар паҳн шудааст. Таҳқиқоти Ҳоролд Мюррэй аз он шаҳодат медиҳад, ки маҳз дар асри 16 бо шашка чизе ба вуқӯъ омад ва он дар саросари Аврупо паҳн ва машҳур гардид. Тақрибан соли 1535 дар бозии шашка тартибе, ки агар роҳ барои задани донаи рақиб қушода ва он бояд зада шавад, ба вучуд омад. Ин тартиб то замони мо бе ягон дигаргунӣ расидааст. Аввалин мусобиқаи ҷаҳон оид ба шашка соли 1847 доир гардид. Федератсияи байналмилалии шашка моҳи сентябри соли 1947 ташкил ёфт. Федератсия дар Ҳолландия ҷойгир буда, ба он қариб 50 федератсияҳои миллии кишварҳои ҷаҳон шомиланд. Айни замони шашка яке аз бозиҳои маъмул дар саросари ҷаҳон маҳсуб ёфта, ҳаводорони зиёдро дар атрофи худ гирд овардааст.

Бахтовар Мавлонов,
устоди кафедраи тарбияи
ҷисмонӣ

НАВИДҲОИ ДОНИШҶОҲӢ

Фестивали «Чакомаи гесӯ»

6 март дар толори Сино ба муносибати таҷлили ҷашни «Рӯзи Модар» фестивали «Чакомаи гесӯ» баргузор гардид.

Чорабинӣ бо сухани ифтихоӣ муовини ректор оид ба тарбия Қурбонбекова П.Қ. оғоз гардид. Парвина Қамчибековна саравал ҷамаи занон ва донишҷӯдухтарони толорро ба муносибати ҷашни пуршукӯҳи дар пеш истода, яъне «Рӯзи Модар» табрику таҳният гуфта, оид ба манзалаи зан дар ҳаёт ва ҷомеаи имрӯзи кишвар андешаронӣ намуданд.

Сипас, ровии чорабинӣ ба шарҳу тавзеҳи фестивал пардохта, бо дастгирии ҳозирин

иштирокчиёни фестивалро ба саҳна даъват намуд. Бояд ибраз дошт, ки фестивал аз се шарт- 1. Ороиши мӯю рӯй, 2. Ҳаракати мавзун, 3. Фарҳанги муошират иборат буда, дар он 16 нафар донишҷӯдухтарони факултеҳои тиббӣ, фармасевтӣ, НТҚ ва педиатрӣ ширкат варзиданд.

Дар интиҳо, барои ҷамъбасти фестивал иштирокчиён бо Дипломҳои омоданамудаи роҳбарияти донишгоҳ, Шӯрои занон ва духтарон ва шӯбаи фарҳанг сарфароз гардониданд.

Шӯбаи фарҳанг

Ҷаласаи навбатии маҳфил

6-уми март дар толори №4-и бинои нави таълимӣ ҷаласаи навбатии маҳфили «Avicenna Debate Club» дар мавзӯи «Пайванди узвҳо ва масъалаҳои ҳуқуқӣ ва этикии марбут ба он» баргузор гардид.

Дар маҳфили навбатӣ беш аз 25 нафар донишҷӯён фаълон ширкат варзиданд. Мавзӯи баррасишаванда аз ҷониби 16 нафар донишҷӯёни фаъл бо тарқиқи 8 даста бо сарвари донишҷӯи курси 5-уми факултети тиббӣ Парпиев Комрон ба таври баҳс миёни дастаҳо гузаронида шуд.

Ҷамзамон, баъди баҳсу мунозира дар атрофи мавзӯи баррасишаванда саволу ҷавоб баргузор гардид, ки ба саволҳои иштирокчиён ҷавобҳои возеҳу равшан ва қаноатбахш гардониданд.

Зикр кардан бамаврид аст, ки мавзӯи маҳфил иштирокчиёнро бо масъалаҳои нозуки пайванди узвҳо аз дидгоҳи ҳуқуқӣ ва этикӣ шинос намуд ва иштирокчиёни чорабинӣ аз ин чорабинӣ таассуроти амиқ бардоштанд.

Санҷиш давом дорад

Санҷиши амалии таҷрибаомӯзии истеҳсолии дар доираи «Соли таҳсили клиникӣ» ба тавре OSCE барои донишҷӯёни курси 6-уми факултети тиббӣ давом дорад. Ҷамарӯза аз соати 8:00

устодони кафедраҳои клиникӣ якҷоя бо мутахассисони Маркази чорнафара дар ҳар чор ҳуҷраи таълимӣ (инстанция) - акушерӣ ва гинекология, бемориҳои ҷарроҳӣ, бемориҳои дарунӣ, анестезиология ва реаниматология – санҷишро қабул мекунанд. Донишҷӯёни курси 6-ум чорнафара ба навбат аз ҳар як инстанция мегузаранд. Дар ҳар як ҳуҷраи таълимӣ бо истифодабарии манекенҳову муляжҳо дар давоми ҳашт дақиқа онҳо бо роҳи ҳали масъалаҳои ситуатсионӣ аз фанҳои дар боло зикршуда малакаю маҳорати худро намоён мекунанд. Рафти санҷиш мувофиқи стандартҳои байнамиллалӣ мебошад.

Раиси комиссия, проректор оид ба корҳои муолиҷавӣ, н.и.т., дотсент Қобилов Қ.Қ., проректор оид ба корҳои таълимӣ-методӣ, д.и.т., профессор Ибодзода С.Т., муовини раиси комиссия, сардори шӯбаи методӣ, н.и.т. Исоева М.Б., декани факултети тиббӣ, д.и.т., профессор Ҳочаева Н.М., сардори шӯбаи таҷрибаомӯзӣ, н.и.т., Матинов Ш.Қ., муовини декани факултети тиббӣ Раҳимова Д.С., сардори шӯбаи сифати таълим, н.и.т. Мирзоев Ҳ.М. ҷамарӯза рафти санҷишро назорат мекунанд. Кормандони шӯбаи таҷрибаомӯзӣ дар рафти санҷиш иштироки фаълдоранд, эродҳои ҷиддӣ нест.

Ҷ.Н.Усмонов,

директори Маркази омӯзиши малакаҳои амалӣ

Чорабинӣ оид ба пешгирии вируси COVID-19

Дар Маркази саломати шаҳрии №15, ки пойгоҳи кафедраи тибби оилавии №2 маҳсуб меёбад, чорабинии тарбиявӣ омӯзишӣ оид ба мавзӯи «Пешгирии бемории сироятии

COVID-19» гузаронида шуд.

Дар оғози чорабинӣ омӯзгори гурӯҳи 44, Носирова М.П. дар бораи тадбирҳои фаъоле, ки аз ҷониби давлати мо вообаста ба эпидемияи कोरोनाвирус дар ҷаҳон андешида мешаванд, хабар дод. Донишҷӯён – Нуров Валиҷон, Ясақиев Хайём, Аvezов Сомон, Язова Айна ва Раҳмонова Гизилгул - дар баромадҳои худ маълумотҳо дар бораи этиопатогенези COVID-19, роҳҳои гузариш ва марҳилаҳои беморӣ, нишонаҳои клиникӣ ва тағйиротҳои натиҷаҳои тадқиқотҳои лабораторӣ ба нишастагон маъруза карданд. Дар мувоҷиҳаи пурмуҳтавои ин мавзӯ аз ҷониби донишҷӯён метавон оиди муҳимияти масъала ва огоҳии хуби доир ба ин беморӣ аз тарафи онҳо муайян карданд. Ва чун табибони оянда, албатта, донишҷӯён ба савол оид ба таъбириши ин сирояти вирусӣ тавачҷӯх доштанд.

Омӯхтани фанни «Фармакологияи клиникӣ» дар пойгоҳи кафедраи тибби оилавии №2 барои муайян намудани фармакотерапияи самараноки бемории сироятии COVID-19 шароити мусоид фароҳам меоварад.

М.П. Носирова,

дотсенти кафедра, н.и.т.

Тавсияҳои табибони Ҷопон оид ба пешгирии коронавирис

Бемористони Ибни Сино шаҳри Душанбе дар саҳифаи фейсбукии худ тавсияи табибони япониро доир ба санҷиш, ошкор ва пешгирӣ кардани коронавирис дар шароити хона нашр кардааст. Хабар медиҳад Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли.

Зимни он табибон зикр намудаанд, ки вирусҳои корона метавонад то 28 рӯз дар вучуди инсон пинҳон бимонад ва замоне таб ва сулфа шурӯъ мешаванд, ки 50 дарсади шуш аз як моеъи сафедранг пур шуда, бемор дар хатари марг қарор мегирад.

Табибон аз ҷумла тав-

сия медиҳанд, ки ҳар як нафар метавонад дар хона ҳар субҳ баъди бедор шудан аз хоб як нафаси бисёр амиқ кашида, муддати 10 сония нафасро дар худ комилан нигоҳ дорад ва баъд аз он нафасро то охир сар диҳад. Дар ҳолати ба сулфа науфтодан ва эҳсои тангии нафас накардан маълум мешавад, ки зарфияти шуши ӯ комил буда, мушките барояш пеш наомадааст. Дар ҳолати пайдо шудани сулфа ё нафастангӣ ба пизишкон муроҷиат намудан муҳим аст!

«Рӯзе чанд маротиба ин корро анҷом дода, зарфияти танаффусии шушро

назорат бояд кард, то қабл аз пайдоиши таб агар мушките пайдо шавад, дарҳол ба табибон муроҷиат карда, вазъи шушро санҷидан зарур аст», — мегӯянд табибони японӣ.

Нуктаи дигар ин аст, ки ҳамагӯза ҳар 10 дақиқа пас бояд чанд қатра об нӯшид, то гулӯ, ҳалқ ва даҳон хушк нашавад. Чун агар вирусҳои мазкур вориди даҳон шуда, дар он бимонад, метавонад вориди ной гашта, аз он ба шуш интиқол ёбад ва ба мушк мувоҷеҳ шавад. Аммо ҳангоми моеъоти зиёд масраф катан ва даҳону ҳалқро хушк нигоҳ надоштан ин маводи олуҷа вориди меъда мешавад ва оксиди меъда онҳоро аз байн мебарад.

Ҳамчунин мутахассисон аз аҳолии ҷаҳон хоҷиш менамоянд, ки ба ҷуз аз ба таври муқаррарӣ шустани дасту рӯ бо собун, инчунин тавсияҳои мазкурро низ дар хонаҳои анҷом диҳанд ва бемориро сари вақт пешгирӣ намоянд.

(PRESSA.TJ)

Семинар оид ба коронавирис

Дар кафедраи ниғаждорӣ тандурустӣи ҷамъиятӣ ва омори тиббӣ бо курси таърихи тиббӣ ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино семинар бахшида ба мавзӯи «Хавфи паҳншавии коронавирис дар ҷомеа» гузаронида шуд, ки дар он аъзоёни маҳфили илмӣ ва донишҷӯёни бакалаври курси 3-юми факултети тиббӣ, инчунин устодони кафедра иштирок намуданд.

Семинарро мутасаддӣ оид ба МИД, ассистенти кафедра Саидова С.Н. оғоз намуда, донишҷӯёро аз роҳҳои пешгирии коронавирис шинос намуд, ки роҳҳои гузариши ин беморӣ ҳавой-қатрагӣ буда, он ҳангоми нафас гирифтани ва атсаву сулфа задан мегузарад. Ҳангоми атса ва ё сулфа задан бемор метавонад

вирисро ба муҳити атроф паҳн намояд ва шахси солим дар мавриди риоя накардани масофае, ки байни шахси бемор ва солим ба андозаи на кам аз як метр муайян гардидааст, метавонад аз ин вирус сироят ёбад.

Барои пешгирии беморӣ бояд қабл аз ҳама гигиенаи шахсӣ риоя карда шавад. Ғайр аз ин, то паст шудани шиддати вирус аз сафарҳои давлатӣ, ки дар он ҷойҳои нишонаҳои беморӣ пайдо шудаанд, бояд худдорӣ намуд. Дар ҷойҳои серодам, хусусан раставу бозорҳо камтар гашту-гузор кунанд. Бояд зуд-зуд дастонро бо собун ва ё маҳлулҳои безаргардонидашуда шушта, аз ниқобҳои тиббӣ истифода намоянд. Ба пардаҳои луобӣ, хусусан бинӣ, чашм ва даҳон

камтар даст расонидан лозим аст. Тез-тез шамол додани макони зист, сайр кардан дар ҳавои кушод ва истифодаи меваҷоту сабзавоти аз витаминҳои муҳим мебошад.

Баъд аз он дар мавзӯи «Human coronavirus: discovery, history, species and epidemiology», донишҷӯи бакалаври курси 3 гурӯҳи 3 факултети тиббӣ Jyoti Sharma баромад намуд. Инчунин донишҷӯи ҳамин гурӯҳ Adhayan Choudry бо маърузаи худ дар мавзӯи «The ways to prevent the spread of coronavirus» баромад намуда маълумотҳои навинро пешниҳод намуд.

Кафедраи ниғаждорӣ тандурустӣи ҷамъиятӣ ва омори тиббӣ бо курси таърихи тиб

Фарҳанги либоспӯширо бояд риоя намоем

Мо ҷавонони даврони истиқлолият тарафдори либоси милли ҳастем, чун либоси миллии рукни фарҳанги миллат ба шумор рафта, ёдгори аз гузаштагонӣ мардуми тоҷик мебошад ва дар тӯли қарнҳо зебоиашро гум накардааст ва нахоҳад кард.

Вақтҳои охир тамоюли бегонапарастӣ ва бо фарҳанги бегона майл намудан зиёд шудааст, аз ин рӯ ҳар яки мо вазифадор ҳастем, ки фарҳанги миллии худро дар сатҳи баланд нигоҳ дорем. Либоси нишонаи одамият мебошад, аз ин рӯ ҳар яки мо донишҷӯён бояд маданияти либоспӯширо дар сатҳи баланд риоя намоем. Таърих гувоҳ аст, ки зан ва модари тоҷик дар ҳама давру замон пасдори оину анъанаҳои муқаддаси миллат маҳсуб ёфта, яке аз нишонаҳои асосии фарҳангу тамаддуни миллатҳои мухталифи дунё либоси миллии онҳост. Вақте сухан аз либоси миллии меравад, ҳатман пеши назар симои занон бо сару либоси хосаи зебои пеши назар меояд, чаро ки занро олиҳаи хуш мегӯянд.

Мо дар мамлакате зин-

дагӣ мекунем, ки мутобиқи Конституцияи он соҳиби ҳама ҳуқуқҳо ҳастем. Имконияти дар донишгоҳҳои дилхоҳ таҳсил намудан, касби дилхоҳро аз худ намуданро дорем, аз ин рӯ мо вазифадорем, ки талаботҳои фарҳанги миллии худро дар сатҳи баланд пос дорем.

Мутаасифона, як муддат миёни ҷавонони мо тақлид ба фарҳанги бегона зиёд шуд, ки ин амалҳо сабаби аз байнбарандаи фарҳанги миллии тоҷик шуд ва бо дастгирии Пешвои Миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ин масъала зери назорат гирифта шуд ва ана ҳама талошҳо сабаб шуд, ки имрӯз ин бегонапарастӣ миёни ҷавонон кам шуд. Бояд таъкид сохт, ки дар баробари ин имрӯз занону духтарони атласпӯшу пасдорандаи ин фарҳанги бузург дар ҷомеа кам нестанд, ки ҷомеаи моро хусни дигар мебахшанд. Модоме, ки либоси миллии мо аз нишонаи фарҳанги мост, пас бояд мо ҷавонон пасдорандаи он бошем.

Гурӯҳи донишҷӯидухтарони курси 6, гурӯҳи 9, факултети тиббӣ

Ҷаласа оид ба паём

Ба наздикӣ вобаста ба Паёми имсолаи Пешвои миллат марбут ба соҳаи тандурустӣ ва маориф ҷаласаи кормандони бахши хоҷагидорӣ баргузор гашт. Ҷаласаро муовини ректор, оид ба корҳои хоҷагӣ — маъмури Хокиров Т.З. оғоз бахшида, оиди муҳтавои Паёми Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти ҶТ Эмомалӣ Раҳмон суханронӣ намуда, дар масъалаҳои муҳими рӯз, паҳлӯҳои сиёсӣ — иҷтимоӣ, ба хусус ҷиҳати баргузори интихобот ва ҷорабиниҳои сиёсӣ пешбинишуда, аз ҷумла дар масъалаи пешгирӣ аз ҳар гуна зухуроти номатлуб: терроризм, экстримизм, ифротгарӣ ва шомилшудан ба ҳамагуна ҳизбу ҳаракатҳои бегона изҳори андеша намуданд.

Ҳамзамон ҳозиринро водор сохтанд, ки ин масъулият ва кари шаҳрвандии ҳар яки

мо ҳамчун як фарди ҷомеаи навин мебошад, ки барои бегона нагаштани фарҳангу тамаддуни миллии хеш бетараф наистода, талош варзем. Барои пойдор нигоҳ доштани сулҳу амният, оромии ҷомеа дар байни кормандон ва донишҷӯён оиди масъалаҳои ироа гардида ҷаласа гузаронида, корҳои фаҳмондадихӣ бурда шавад то, ки ҳисси ватандустию меҳанпарастӣ ва зиракии сиёсиро дар онҳо бедор созем.

Инчунин Хокиров Т.З. муовини ректор оид ба корҳои хоҷагӣ — маъмури бо кормандони бахши хоҷагидорӣ бинои нави таълимӣ низ оиди Паёми Пешвои миллат Ҷаноби Оли муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон вохӯри гузарониданд.

У.С.Абилова, корманди бахши хоҷагӣ-маъмури

НОВОСТИ МЕДИЦИНЫ

Всемирная организация здравоохранения официально объявила пандемию коронавируса

Как отмечает «Российская газета», ВОЗ изменила оценку ситуации с распространением коронавируса COVID-19. Эксперты не исключают распространение инфекции в мировых масштабах. Комментирует глава ВОЗ доктор Тедрос Гебреисус: «В ближайшие дни мы ожидаем, что количество случаев заболевания, смертей и количество затронутых стран продолжит увеличиваться. Мы пришли к оценке того, что COVID-19 может быть охарактеризована как пандемия».

Что касается ситуации в России, то согласно последним данным, зарегистрированы 28 случаев инфекции. К примеру, московские медики говорят,

что все выявленные в столице инфицированные ранее посещали Италию.

Вирус не обошел стороной и популярного американского актера Тома Хэнкса. В своей странице в социальной сети Instagram он сообщил, что вместе с супругой заразился коронавирусом и находится в изоляции в госпитале австралийского города Голд-Кост, где они проходят лечение.

Генетики представили средство, предотвращающее потерю зрения

Новую генную терапию (voretigene neparvovec) опробовали в Британии на пациентах с редким наследственным заболеванием глаз, вызывающим слепоту, передает BBC. Речь идет о дистрофии сетчатки вследствие наследования дефектной копии гена RPE65 от обоих родителей. Ген важен для обеспечения пигмента, который необходим светочувствительным клеткам для поглощения света. Первично это влияет на ночное зрение, но в конечном итоге, когда клетки погибают, это может привести к полной слепоте.

В рамках терапии делается инъекция в заднюю часть глаза - это доставляет рабочие копии гена RPE65. Они содержатся внутри безвредного вируса, который позволяет им проникать в клетки сетчатки. Оказавшись внутри

ядра клетки, ген поставляет инструкции для создания рабочего белка RPE65.

Лечение подходит только пациентам с остаточным зрением. Оно должно принести наибольшую пользу детям с дистрофией сетчатки, поскольку терапия может остановить потерю зрения на раннем этапе. Неизвестно, как долго продлится польза от лечения, но, считается, положительный эффект сохраняется несколько десятков лет. На его проявление уходит 1-2 месяца.

Детям и подросткам можно не бояться коронавируса, говорят врачи

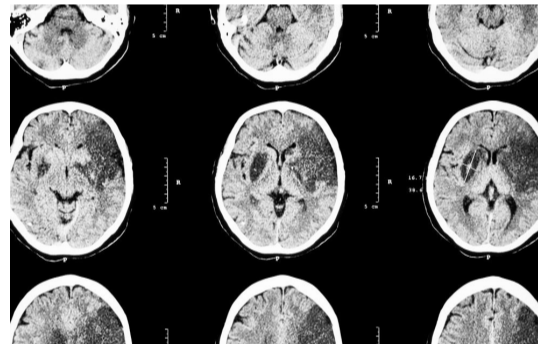

Известно, что риск заражения коронавирусом разнится среди возрастных групп, передает ТАСС. Как показали исследования, ниже всего риск инфицирования у детей до 10 лет и подростков 10-19 лет. Объем пациентов из этих возрастных групп составляет всего около 2%. 86,6% инфицированных - группа от 30 до 79 лет. Дети до 10 лет - 0,9% заболевших; дети от 10 до 19 лет - 1,2%.

По словам врачей, в первую очередь, вирус поражает лиц с хроническими заболеваниями (астмой, диабетом, сердечно-сосудистыми аномалиями). Что касается вопроса передачи вируса от зараженной беременной женщины ее ребенку, то специалисты пока не готовы дать однозначный ответ вследствие противоречивой информации.

Многие эксперты считают, что китайский коронавирус станет привычной сезонной инфекцией. На сегодняшний день около 20% подтвержденных случаев китайского коронавируса Covid-19 определены как тяжелые или критические. Показатель смертности - примерно 2%. И, предупреждают врачи, данный штамм может стать сезонным, возвращаясь каждую зиму, как это делают другие штаммы коронавирусов. То есть с приходом весны заболеваемость возможно пойдет на спад.

Справиться с последствиями инсульта поможет новый агент

Известно: после инсульта может развиваться опасный отек мозга. И недавно ученые Университета Эксетера выявили путь, стоящий за этим процессом, пишет Eurek Alert. Оказывается, нарушение в работе пути ключевых белков в мозге может вызывать отек и серьезные повреждения.

К счастью, было создано

соединение, которое влияет на данный путь в мозге. Известно, что инсульт может навредить регуляции объема клеток в головном мозге, что приводит к отеку. Сейчас эту проблему решают с помощью операции (вскрывается черепная коробка и проводится шунтирование для уменьшения давления в мозге).

Более безопасная альтернатива - новое активное соединение - ZT-1a. Оно нацелено на путь, который контролирует белки, переносящие ионы и воду внутрь клеток и из них. Соединение работает, тормозя активность ферментов, которые активируют белки, приносящие слишком много воды в клетки мозга. Эффективность доказали эксперименты с грызунами.

Рацион человека оказывает сильное влияние на состояние кожи

Как передает «Новости Mail.RU», с этой точки зрения, эксперты считают крайне вредной так называемую Западную диету. По словам специалистов Калифорнийского университета, этот тип питания характеризуется обилием насыщенных жиров, красного мяса, фастфуда, избытком углеводов, нехваткой свежих овощей и фруктов.

Нередко люди, питающиеся по этой схеме, страдают от ожирения и ряда метаболических недугов. Ранее проводившиеся исследования показали: Западная диета повышает риск развития псориаза. Но тогда эта связь наблюдалась только у тучных пациентов. Теперь же было доказано:

чтобы получить кожный недуг, не обязательно иметь ожирение. Самой по себе Западной диеты достаточно для запуска патологических процессов.

Эксперименты с лабораторными мышами показали: всего месяца диеты с высоким содержанием сахара и жиров хватало для инициирования воспалительной реакции в коже, характерной для псориаза. Примечательно, что за это время животные не успевали набрать лишний вес.

Препарат против кашля хорошо себя показал в борьбе с паркинсонизмом

Амброксол - старое средство, применяемое в качестве отхаркивающего средства. Но недавно у него обнаружили новое свойство - способность бороться с болезнью Паркинсона, пишет «Новости Mail.RU». Лабораторные эксперименты на человеческих нервных клетках, а также на животных показали, что амброксол повышает уровень глюкоцереброзидазы (GCCase) в нейронах.

Это соединение работает как очищающий элемент - он избавляет мозг от токсических отложений, в том числе тех, что свойственны паркинсонизму (скопления альфа-синуклеина). Следовательно, искусственное повышение кон-

центрации GCCase запускает усиленную очистку на фоне развившегося заболевания.

Университетский колледж Лондона уже протестировал амброксолом на 17 пациентах с болезнью Паркинсона. Участники получали препарат ежедневно в течение полугода. Было показано: средство не вызывает побочных эффектов и успешно попадает в ткани головного мозга. Прием средства повышал уровень GCCase в спинномозговой жидкости на 35%, а состояние добровольцев улучшалось.

ГЕПАТИТ БЕМОРИИ ЦИГАР АСТ

ГЕПАТИТИ ВИРУСӢ (Hepatitis epidemica; H. viralis), заъфармаи сироятӣ, бемории Боткин, бемории сироятӣест, ки аз он бештар чигар иллат меёбад. Ангезандаи гепатити вирусӣ ба таъсири муҳит бағоят устувор аст. Бино ба маълумоти солҳои охир 7 навъи гепатити вирусӣ вучуд доранд: А, В, С, D, E, G ва F.

Гепатити А (бемории Боткин) нисбат ба дигар шаклҳои он бештар воқеъ мешавад. Ангезандаи онро соли 1937 олим С. Фейстун кашф кардааст. Хангоми ҷӯшондан дар муддати 5 дақиқа маҳв мешавад. Дар ситоплазмаи ҳуҷайраҳои чигар ҷой мегирад. Манбаи сироятӣ гепатити А одами бемор аст. Вирусҳо ба воситаи пасифканд хорич мешаванд. Омилҳои асосии сироят аз онҳо об, хӯрок, ашёи рӯзгор, гоҳо хун ва алоқаи ҷинсӣ аст. Вирусҳои беморӣ аз ҳамроҳак намегузаранд, бинобар ин ба тифли батн хавф надорад. Гепатити А бемории мавсимӣ буда, дар Тоҷикистон фаслҳои тобистон ва тирамоҳ авҷ мегирад. Асосан кӯдакони аз 1-сола боло ва ҷавонон бемор мешаванд.

Гепатити В (гепатити зардобӣ) дар байни дигар шаклҳои гепатитҳо 10 – 30 фисадро ташкил медиҳад. Маълумоти аввалин оид ба ангезандаи он соли 1965 ба даст омадааст. Вирусҳои гепатити В на кислотаи рибонуклеат (РНК), балки кислотаи дезоксирибонуклеат (ДНК) дорад. Ба таъсири муҳит устувор аст. Дар ҳарорати 120°C баъди 45 дақиқа, дар 180°C баъди 60 дақиқа, ва дар ҳарорати 60°C баъди 10 соат маҳв мешавад. Манбаи сироят ҳомилони вирус мебошанд (онҳо дар Тоҷикистон 10%-

ро ташкил медиҳанд). Ангезандаи беморӣ тавассути хун мегузарад. Тақрибан 50 фисади беморон дар муассисаҳои табобатӣ сироят меёбанд. Беморӣ хусусан дар байни кормандони тиб ва нашъамандон паҳн шудааст. Бо роҳи алоқаи ҷинсӣ низ интиқол меёбад. Аз модар ба тифли батн мегузарад.

Гепатити С солҳои 70-уми асри 20 муқаррар карда шуд. Дар ҷаҳон хеле густариш ёфтааст. Хусусан, дар ҷумҳуриҳои Осиёи Марказӣ бештар дучор меояд. Ангезандаи он ба флавовирусҳо шабоҳат дорад. Манбаи сироят беморон мебошанд. Ангезандаи мариҷ ба воситаи хун интиқол меёбад. Бинобар ин имкон дорад, ки нашъ-

тиқоли ангезандаи беморӣ мисли гепатити В аст. Гепатити D дар байни нашъамандон ва беморони гемофилия бештар дучор меояд. Аз модар ба тифли батн ҳам гузаштаниш мумкин.

Гепатити E-ро гепатити на А ва на В низ меноманд. Дар Ҳиндустон, Бирма, Алҷазоир ва Осиёи Марказӣ хурӯҷҳои обии он ба мушоҳида расида буданд. Масалан, дар вилояти ўши Ҷумҳурии Қирғизистон гепатити E дар байни дигар шаклҳои гепатит 72,7%-ро ташкил мекард. Дар Душанбе дар давраи байни эпидемияҳо тақрибан 10,8% ҳолатҳои гирифтӣ ба гепатитҳои вирусӣ ба гепатити E рост омадааст. Манбаи сироят

саран беиштиқой, талхӣ даҳон, ороғ, зардаҷӯшӣ, дилбеҳузурӣ, қай ва дарди шикамро ба вучуд меорад; бемор дарунрав мешавад. Баъзан сулфа, зуком, дарди сар, дарди мушакҳою банду буғум низ аз гепатитҳои вирусӣ дарак медиҳанд. Ҳарорати бадан балеанд (баъзан то 39 – 400С), ранги пешоб тира ва ба пиво ё чой монанд мешавад. Пасифканд хокистарранг мегардад. Минбаъд пӯст ва сафедии чашм ранги зарди сурхтоб пайдо мекунад. Аҷаб нест, ки гепатитҳои вирусӣ ноаён, яъне бидуни зардпарвин, бо каме бадшудани авзои умумӣ чараён гирад. Гепатитҳои вирусӣ фақат дар беморхона муолиҷа мекунад. Бемор агар речаи бистарӣ ва

бояд 2 сол зери назорати духтур бошанд. Ҳомилони вирусро ба назорати диспансерӣ мегиранд. Ҳар шахси гепатитҳои вирусиро аз сар гузаронида бояд дар хотир дошта бошад, ки хангоми риоя накардани реча ва парҳези таъинкардаи духтур беморӣ оризаҳои гуногун (то сиррози чигар) ба бор меорад. Беморон бояд худро аз хастагӣ, гармо ва сармо эҳтиёт намоянд. Иштирок кардан дар мусобақаҳои спортӣ ва бардоштани бори вазнин (аз 3 кг зиёд) то як сол манъ аст. Баъди аз беморхона баромадан, 6 – 12 моҳ парҳез кардан зарур мебошад. Зимни парҳез истеъмоли нӯшоқиҳои спиртдор (аз он ҷумла пиво), консерваҳо, хӯроквории дудхӯрда, очор, хӯроки тунду тез, бирён ва шоколад манъ аст. Истеъмоли хӯроки ширию растанигӣ, навъҳои беравғани гӯшт ва моҳӣ тавсия мешавад.

Барои пешгирии гепатитҳои вирусӣ беморро ҳатман дар касалхона бистарӣ намуда, ҷои зисташро дезинфексия кардан лозим. Парасторони беморро 45 рӯз ба муоинаи тиббӣ мегиранд. Бо мақсади пешгирии гепатитҳои вирусӣ кӯдакони ба онҳо гамма-глобулин тазриқ мекунад. Духтурони бунгоҳҳои санитарии эпидемиологӣ саломатии кормандони муассисаҳои хӯроки умумӣ, таъмини об, донорҳо ва шахсон бо коркарди хун алоқамандро назорат мекунад. Асбобу анҷоми тиббӣ бо диққати том тамйиз (стерилизатсия) карда мешавад.

**Э.Р. Раҳмонов,
Ш.А.Тошева,
кафедраи бемориҳои
сироятӣ**

амандон, ҳамчунин мариҷони гемофилия, мизольони марказҳои гемодиализ, кормандони тиб ва ашҳоси бечогард бемор шаванд (онҳоро гурӯҳи хавфпазир меноманд).

Гепатити D аз соли 1977 маълум аст. Аввал ангезанда, сипас аломатҳои клиникаи беморӣ тавсиф шуданд. Манбаи сироят беморон мебошанд. Ин-

бемор ва ҳомилони вирус мебошанд. Ангезандаи мариҷ бештар ба воситаи об мегузарад.

Гепатитҳои F ва G алҳол пурра таҳқиқ нашудаанд. Бештар дар мамалики Африка ба мушоҳида мерасанд.

Бемадорӣ ва хастагӣ аввалин аломатҳои беморӣанд. Гепатитҳои вирусӣ ак-

таъиноти духтурро қатъӣ риоя кунад, бо тезӣ сихат мешавад.

Беморони гепатитҳои вирусиро аз сар гузаронида бояд ба саломатӣ эътибори ҷиддӣ диҳанд. Агар касбу кор ба саломатӣ зарар меоварда бошад, пас чунин одамро муваққат (мӯҳталашро духтур муайян мекунад) ба кори сабук гузаронидан лозим; онҳо

Сафобахши рӯзгор

Ҳамасола санаи 8-март «Рӯзи байналхалқии занон ва модарон» дар тамоми гушаи канори дунё аз ҷумла дар мамлакатҳои мо низ бошукӯҳи хоса чашн гирифта мешавад. Бешубҳа қайд кардан зарур аст, ки занону – модарон пеш аз ҳама барои тарбияи насли ҷавон инчунин барои рушди нумӯи Ватани азизамон дар ҳама сохторҳои қудрати давлатӣ фаъолият менамоянд.

Модар қиматтарин неъматҳои рӯи дунё, сарчашмаи

муҳаббати беканор, чашмаи мусавфӣ ва маҳзани ганҷи фарзанд, ҳиматбаландтарини шахси башарият аст. Маҳз меҳри бепоён ва навозиши гарми модар моро ба оламу одам ошно сохтааст.

Заҳмати шабонарӯзӣ, бедорхобӣ, пурбардории ӯ танҳо ба худашон хос буда, касро ба ҳайрат меорад. Ҳамин аст, ки модарро нахустин устои таълимдиҳандаи кулли инсоният дар рӯи сайёра баъд аз Офаридгор мешумооранд. Ӯ бо

тамоми ҳастияш эҳсоси одобу ахлоқ ва донишу маърифатро ба фарзандон арзонӣ медорад. Бешубҳа мутаффакирону донишмандон адибону бузургони дунё дар васфи модар суханронӣҳои зиёд кардаанд.

Оре зан – модар ин фарштаи осмонист, ки бешубҳа дар фикри фарзанд аст. Зеро мисли канори модар биҳиштосо макони дигаре нест. Оромиву сихатӣ ва хушғуфтории фарзандро дида меболад, беҳуда нагуфтаанд, ки

аҷаб дунёи рангину зебо дорад модар.

Зиҳи, модар, бо чунин қудрати матонат эҳсонӣ ҷасорат ва меҳру садоқати беканор, ки бузургони олам пешат сарфурӯд оварданд.

Дилам ҳоҳад равам бар кӯи модар,

Вучудам пур шавад аз бӯи модар,

Тамоми рӯи дунёро бигаштам,

Надидам рӯи хуш ҷуз рӯи модар.

Аз ин рӯ мо омӯзгорони кафедраи «Беҳдошт ва экология» тамоми занону бонувони

МДТ «ДДТТ ба номи Абӯали ибни Сино»ро ва дар симои онҳо тамоми модарони азизамонро пеш аз ҳама бо фаро расидани фасли баҳор, иди занону – модарон табрику таҳният намуда ба ҳамаи шумоён сихату саломатӣ, умри дароз, хушбахтӣ ва хушиҳои зиндагиро таманно дорем. Бигузор ҳамеша лабатон пурханда ва таъбатон болида бошад, модарони азизу меҳрубон!

**Л.Э. Одинаева,
М.И. Ҷумаева, Ф.Ҷ. Ҳасанов,
омӯзгорони кафедраи
беҳдошт ва экология**

МУҚОВИМАТ БО КОРРУПСИЯ КОРИ ДАСТЧАМЪИСТ

Бинобар сабаби рушди тамаддунҳои ҷаҳонӣ ва вусъати тоза пайдо намудани мавзӯю масъалаҳои геополитикӣ кишварҳои ҷаҳон талош менамоянд, ки дар ин ҳама бархӯрдҳову ҷолишҳои мухталифи сиёсӣ иҷтимоӣ ва иқтисодӣ самти фаъолияти сиёсати давлатии хешро пурзӯр намоянд. Ин ҳама талошҳо барду самти асосӣ нигаронида шудааст: аввал ин ки бояд фарҳангу маънавиёт ва арзишҳои миллиро ҳифз намуд ва сипас барои муаррифии бештари миллат дар арсаи ҷаҳонӣ иқдомҳои шоистаро роҳандозӣ намуд, то дар ин ҷараён истодагари карда тавонӣ.

Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯзҳои аввали ба даст овардани Истиқлолияти давлатӣ робитаи ҳамаҷонибаро бо кишварҳои ҷаҳон густуда, «сиёсати дарҳои боз»-ро интихоб намуд. Аз ин баъд чун як кишвари ҳуқуқбунёду демократӣ барои муаррифии давлат ба оламиён ташаббусҳову ибтикороти башардӯстона ва хайрхоҳонаро амалӣ намуд.

Дар ин асно ташаккули давлати ҳуқуқбунёд ва ҷомеаи шаҳрвандӣ фарҳанги баланди ҳуқуқиро талаб мекунад, ки бе он чунин арзишҳои бунёдӣ ва принсипҳои ҷомеа, ба монанди волоияти қонун, афзалияти ҳуқуқу озодиҳои инсон ва ҳифзи манфиатҳои қонунии инсон ва шаҳрванд наметавонанд пурра амалӣ шаванд.

Асосгузори сулҳу ваҳдати милли-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон чун кафили ҳуқуқу озодиҳо ва амнияти мардум ҳамасола ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Паём ирода намуда, дар он самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии мамлакатро дар як сол таҳлил намуда, вазифаҳоро барои минбаъда муайян месозад.

Некӯҳволии мардум ҳадафи олии роҳбарияти ҷумҳурӣ (ҷор ҳадафи стратегии миллии пешбинишуда - таъмини истиқлолияти энергетикӣ, раҳой аз бунбасти коммуникатсионӣ, ҳифзи амнияти озуқаворӣ ва саноатикунони босуръат) ба ҳисоб меравад ва аз ин рӯ, дар Паёми навба-

тии хеш Пешвои миллат ба масоили сиёсати давлатии молиявӣ иқтисодии ҷумҳурӣ бештар таваҷҷуҳ зоҳир намуданд. Мушоҳида мегардад, ки дар Паёми охир ба мушкилоти коррупсия низ эътибори ҷиддӣ дода мешавад. Зеро, коррупсия дар баробари дигар хатарҳои ҷаҳонӣ, ба мисли терроризм, экстремизм, гардиши ғайриқонунии маводи муҳаддир яке аз масъалаҳои глобалӣ дар

дон ва хоҳиши зудтар ҳал намудани мушкилоти худ ҳамчун сабаби содир намудани амалҳои коррупсионӣ арзёбӣ шудааст.

Ҳақ ба ҷониби Пешвои миллат аст, зеро бе надуштани донишҳои сиёсӣ, фарҳанги ҳуқуқӣ ва баланд бардоштани сатҳи маънавиёти аҳли ҷомеа муваффақ шудан ба мубориза бо коррупсия ва амалҳои коррупсионӣ ғайриимкон аст.

Президенти мамлакат

нии маводи муҳаддир яке аз масъалаҳои глобалӣ мебошад. Он ба раванди иқтисодию иҷтимоии ҷомеа ва мафкураи инсоният таъсири манфӣ дорад.

Лозим ба ёдоварист, ки барои пешгирӣ аз ҳамагуна ҷинояту ҷинояткорӣ ва муборизаи беамон бурдан бо фаъолияти коррупсионӣ 31 октябри соли 2003 Конвенсияи Созмони Милали Муттаҳид зидди коррупсия қабул карда

ошкор намудани ҳуқуқвайронкуниҳои коррупсионӣ, таҳқиқи ибтидоӣ, тафтиши ҷиноятҳои коррупсионӣ ва амалӣ намудани маҷмӯи тадбирҳои сиёсати давлатии зиддикоррупсионӣ иборат мебошад. Бо назардошти оқибатҳои нугувори ин зухуроти номатлуб бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон 30 августи соли 2013 Стратегияи муқовимат бо коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2013-2020 тасдиқ шуда, дар доираи он самтҳои асосии фаъолияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқро ҷиҳати мубориза бар зидди коррупсия муайян намуд, ки татбиқи он идома дорад. Дар асоси ин Стратегия бояд дар тамоми вазорату идораҳо ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ барномаҳои идоравии мубориза бо коррупсия бо назардошти соҳаи фаъолияти худ таҳия ва мавриди татбиқ қарор гиранд.

Имрӯзҳо Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсия дар самти таъмини ҳифзи ҳуқуқ, озодӣ ва манфиатҳои қонунии инсон шаҳрванд, инчунин ҷамъияту давлат аз коррупсия, ошкор ва барҳам додани ҳуқуқвайронкуниҳои коррупсионӣ, васеъ намудани татбиқи ҷораҳои пешгирикунанда дар мубориза бо коррупсия, ҳамкорӣ бо кишрҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ, васеъ ва фаъл гардонидани ҳамкорихи байналмилалӣ Тоҷикистон дар соҳаи мубориза бо коррупсия ҷорабиниҳои муҳим таҳия ва дар амал татбиқ намуда, ин ҷараён имрӯз низ бо иқдоми нави идома ёфта истодааст.

Хулоса, акнун ҳамаи мақомотҳо ва аҳолии ҷумҳуриро мебояд, ки бар зидди кирдорҳои коррупсионӣ муборизаи беамон бурда, дастуру супоришҳои Пешвои миллатро, ки дар Паёми навбатӣ ироа гардид, сармашқи кори хеш қарор диҳанд ва барои зиндагии шоиста бо дасту дили пок ҳаёт ба сарбурдан камари ҳиммат банданд.

**Ҳ.Ю.Шарипов,
М.А.Мавлонов,
Ф.Аскаралӣзода,
кафедраи анатомия
патологӣ**

ҷомеаи ҷаҳонӣ ба ҳисоб рафта, содиршавии чунин ҷиноятҳо ба сатҳи иқтисодию иҷтимоии ҷомеа, мафкураи инсоният таъсири манфии худро мерасонад.

Дар Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аз 26 декабри соли 2018 бармеояд, ки мушкилоти дигаре, ки рушди босуботи иқтисодиву иҷтимоии кишварро халалдор намуда, боиси нигарониҳои шаҳрвандон шудааст, содир гардидани кирдорҳои коррупсионӣ мебошад.

Зеро ҳанӯз ҳам ҳолатҳои аз тарафи баъзе кормандони мақомоти давлатӣ ва ташкилоту муассисаҳо содир гардидани ҷиноятҳои коррупсионӣ ҷой доранд.

Аз таҳлилҳои Роҳбари давлат бармеояд, ки соли 2018 аз ҷониби Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсия пурсиши сотсиологӣ оид ба арзёбии вазъи коррупсия гузаронида шуда, дар натиҷа маълум гардидааст, ки коррупсия аз ҳама бештар дар сатҳи сохтору мақомоти идоракунӣ ба назар расида, дониши пасти ҳуқуқии шаҳрван-

хеле таъкидҳо мекунанд, ки мубориза ба муқобили коррупсия фақат вазифаи мақомоти ҳифзи ҳуқуқ нест. Дар ин мубориза тамоми аҳли ҷомеа, ҳар як шаҳрванд ва ҷомеаи шаҳрвандӣ низ бояд бетараф набошад. Чунки танҳо дар ҳамин сурат мо метавонем сатҳи коррупсияро дар мамлакат коҳиш диҳем. Чунки ба андешаи Роҳбари олии мамлакат, яке аз хатарҳои дигаре, ки ба рушди устувори давлат монеъ шуда, ба нуфузу обрӯи он дар арсаи ҷаҳонӣ таъсири манфӣ мерасонад, коррупсия мебошад.

Ҷиҳати мубориза бар зидди ин кирдори номатлуб солҳои охир дар кишвари мо заминаҳои дахлдори ҳуқуқӣ ва ташкилӣ муҳайё карда шудаанд, вале ҷиҳати паст намудани шиддати омилҳои коррупсионӣ зарур аст, ки иштироки боз ҳам фаълтари ҷомеаи шаҳрвандӣ дар ин самт таъмин гардида, нисбат ба амалҳои коррупсионӣ фазои воқеан оштинопазир фароҳам оварда шавад.

Набояд фаромӯш сохт, ки коррупсия дар баробари дигар хатарҳои ҷаҳонӣ, ба мисли терроризм, экстремизм, гардиши ғайриқону-

шуда, рӯзи 9 декабри соли 2003 дар шаҳри Меридаи кишвари Мексика дар Конфронси сиёсии сатҳи баланд бо иштироки намоёндагони зиёда аз 100 давлат барои ҳамроҳшавии дигар давлатҳои ҷаҳон баргузор гардид.

Ҷумҳурии Тоҷикистон низ ба ҳуҷҷати мазкур 25-уми сентябри соли 2006 имзо гузошт ва он аз ҷониби Маҷлиси намоёндагони Маҷлиси Олии кишвар 16-уми апрели соли 2008 тасдиқ гардид.

Бо мақсади муборизаи бевосита бо коррупсия дар мамлакат ва муттаҳид сохтани саъю кӯшишҳои зиддикоррупсионии давлат, ба мубориза ҷалб намудани ҷомеаи шаҳрвандӣ, намоёндагони бахши ҳусусӣ ва ташкилотҳои байналмилалӣ, муқовимати мақсаднок ба коррупсия бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 10 январи соли 2007 мақомоти махсусгардонидашудаи зиддикоррупсионӣ - Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис ёфт, ки вазифаҳои асосии он аз назорати давлатии молиявӣ, пешгирӣ, барҳам додан ва

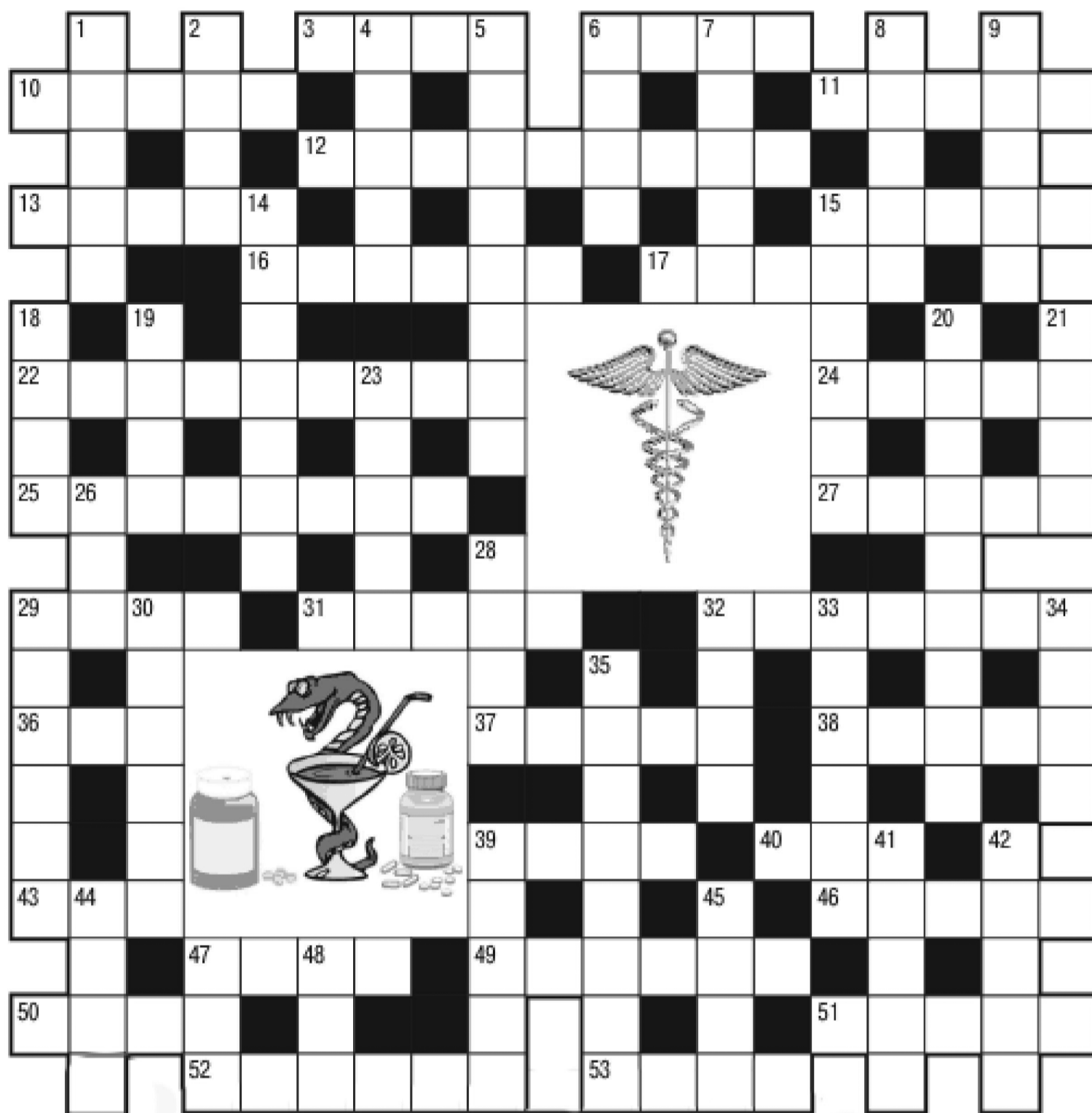

МЕДИЦИНСКИЙ КРОССВОРД

По горизонтали:

3. Обычно именно до этого приходится раздеваться в кабинете у терапевта. 6. «Пернатое такси» для новорожденных. 10. Северный знахарь. 11. «Полигон» для остеохондроза. 12. Врач, специалист по крови и ее болезням. 13. Бесхвостый «обезьян», подаривший название резус-фактору крови. 15. Пословица говорит, что это - лучший доктор, но плохой косметолог. 16. Врач, который может разобрать по частям и в прямом, и в переносном смысле. 17. Воспаление толстой кишки. 22. Воспаление предстательной железы. 24. Яйцо, откладываемое на больном педикулезом. 25. Резкий упадок сил при болезни или при голодании. 27. Искусственное прерывание беременности. 29. Бессознательное состояние, в которое обычно впадает хотя бы один герой «мыльной оперы». 31. Для одоления этой высоты монтеру нужны кошки. 32. Доброкачественная опухоль из кровеносных или лимфатических со-

судов. 36. «Обитель» насморка. 37. Столовый прибор, которым ежегодно до полусотни непривычных к нему японцев травмируют глаза. 38. Если заболит этот коллектив, понадобится помощь не врача, а ветеринара. 39. Скопление избыточного количества жидкости в тканях. 40. И звуки сладкого сна, и хроническая болезнь лошадей, верблюдов, кошачьих, человека. 43. Простейший инструмент для искусственного дыхания. 46. Их лучше не трепать, потому что, говорят, от них - все недуги. 47. Овечьи роды. 49. Актер, с блеском сыгравший роль участкового врача Женю Лукашина. 50. 20-25 процентов количества крови взрослого человека. 51. В чашке с такой фамилией медики растят посеы микроорганизмов, взятых в виде мазков с больных (или здоровых) пациентов. 52. Название витамина B1. 53. Самая сильная мышца в человеческом организме - даже сильнее, чем миокард.

По вертикали: 1. «Авоська», в которой можно провести ночь. 2. По ней бывает сдвиг у тока и на голову больного. 4. Шарообразное лекарственное растение-паразит на ветвях лиственных и хвойных деревьев. 5. Известный южноафриканский хирург Кристиан Барнард в речи на своем семидесятилетнем юбилее назвал (и в шутку, и всерьез, и кстати) это самой распространенной в мире болезнью. 6. Лекарственный столетник с подоконника. 7. Три орудия есть у врача, по словам Авиценны. Нож, растение, а что третье? 8. Его сразу учуял Балбес, когда два незнакомца в масках делали уколы на сон грядущий. 9. То, с чем прежде шел в бой прапорщик. 14. Оскопленный мужчина. 15. Фиолетовые «таблетки любви», помогающие в 70 случаях из ста. 18. Шипучий растворимый аспирин. 19. Какое слово было написано на одеялах во Втором доме Старсобеса («Двенадцать стульев»)? 20. Противогрибковый препарат. 21. Валентин, который в сериале «По ту сторону волков» играл врача. 23. Танец, которому Бывалый в «Кавказской пленнице» обучал с помощью окурков. 26. Глазное ... - часть задней стенки глазного яблока. 28. Помещение для скота. 29. Медицинское название всех онкологических болезней одним словом. 30. Воспаление груди. 32. Разновидность халцедона - в старину считалось, что этот камень защищает от сглаза и ядов, принося долголетие. 33. У этого человека богатый и весьма разнообразный послужной список: профессиональный врач и капитан одной из лучших команд КВН, кинорежиссер и ведущий популярного ток-шоу на телевидении, директор Дома кино и депутат Государственной Думы страны. 34. Закись этого газа и веселит, и анестезирует. 35. «Дама», которая боится встречи с клароладином. 39. Метаболизм - это ... веществ. 41. Остаток съеденного зуба (разг.). 42. То же, что болезнь. 44. Наружный ... еще называют «ухом пловца». 45. Повод пригласить повитуху. 47. Прежнее имя телеканала, на котором выходит программа «Здоровье». 48. Поэтическая хвала.

